

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

ปัญหาหนึ่งที่มีความสำคัญต่อวิชาชีพบัญชีของประเทศไทยในระหว่างปี พ.ศ.2540 – 2542 คือการที่มาตรฐานการบัญชีไทยไม่ได้รับการยอมรับว่าเป็นสากล ซึ่งปัญหานี้กำลังได้รับการแก้ไขโดยการจัดให้มีคณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีที่รับผิดชอบโดยตรงในการปรับปรุงมาตรฐานการบัญชีไทยเพื่อให้ผลงานของนักบัญชีไทยได้รับการยอมรับในระดับสากลมากขึ้น โดยนำเอามาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ (*International Accounting Standard: IAS*) มาเป็นแนวหลักในการถือปฏิบัติ ซึ่งคณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศนี้ได้รับการก่อตั้งขึ้นโดยความร่วมมือจากองค์กรวิชาชีพบัญชีในประเทศต่างๆ ได้แก่ ออสเตรเลีย แคนาดา ฝรั่งเศส เยอรมัน ญี่ปุ่น เม็กซิโก เนเธอร์แลนด์ อังกฤษ ไอร์แลนด์ และสหรัฐอเมริกา จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2541 มีสมาชิกอยู่ในประเทศต่างๆ ถึง 91 ประเทศทั่วโลก โดยมีสำนักงานใหญ่อยู่ที่ลอนดอนประเทศอังกฤษ

อย่างไรก็ดีพัฒนาการของมาตรฐานการบัญชีไทยในครั้งนี้ก็ได้รับอิทธิพลจากมาตรฐานการบัญชีของสหรัฐอเมริกาไม่น้อยเช่นกัน ด้วยเหตุผลที่ว่า มาตรฐานการบัญชีของสหรัฐอเมริกา มักจะระบุข้อกำหนดไว้อย่างชัดเจนเกี่ยวกับเงื่อนไขต่างๆ ที่เกิดขึ้นในการดำเนินธุรกิจจริง และทั้งยังมีความก้าวหน้าอย่างมากในแง่ของการสามารถกำหนดมาตรฐานการบัญชีขึ้นมาถึง 135 ฉบับในปัจจุบัน ซึ่งสามารถตามทันกับรูปแบบในการดำเนินธุรกิจและนวัตกรรมทางการเงินได้อย่างดีเยี่ยม อันส่งผลดีต่อการเพิ่มคุณภาพของรายงานทางการเงินที่สามารถสะท้อนเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจริงได้อย่างใกล้เคียงมากที่สุด นอกจากนี้การที่มาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศกำหนดให้มีทางเลือกในการถือปฏิบัติอยู่มากเพื่อความสะดวกแก่ประเทศสมาชิกนั้น ยังเป็นปัญหาต่อการเปรียบเทียบงบการเงินของประเทศต่างๆ ที่แม้จะถือปฏิบัติตามหลักการบัญชีสากลเช่นเดียวกันก็ตาม

ประเทศไทยมีการติดต่อค้าขายกับประเทศต่างๆ มากมายทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งปริมาณการค้าขายระหว่างประเทศไทยกับสหรัฐอเมริกาเพิ่มขึ้นมากในระหว่างปี พ.ศ. 2535 – 2540 ซึ่งสิ่งที่น่าจับตามองก็คือ การที่รูปแบบความสัมพันธ์ทางธุรกิจกับต่างประเทศไม่ได้

จำกัดอยู่เพียงแค่การค้าขายเท่านั้น แต่ยังลึกลงไปไปถึงการร่วมทุนหรือการลงทุนซื้อสินทรัพย์ และการลงทุนในธุรกิจของพันธมิตรที่อยู่ในต่างประเทศ เพื่อลดความเสี่ยงรวมในการลงทุนของแต่ละฝ่าย ดังนั้นการนำเสนอรายงานทางการเงินเกี่ยวกับการจัดทำงบการเงินรวม และเงินลงทุนทั่วไปรวมทั้งเงินลงทุนในบริษัทย่อย จึงมีความสำคัญต่อการตัดสินใจของผู้บริหารมากขึ้น อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี หลักการบัญชีที่รับรองทั่วไปในประเทศต่างๆ ก็ยังมีความแตกต่างกันอย่างเป็นสาระสำคัญ เช่น หลักเกณฑ์ในการพิจารณาว่าควรจะนำข้อมูลบริษัทย่อยใดๆ มาจัดทำงบการเงินรวมบ้าง ซึ่งหลักเกณฑ์ที่ยอมรับกันทั่วก็คือ หากบริษัทแม่ถือหุ้นในบริษัทใดอยู่ในช่วงระหว่างอัตราร้อยละ 20 - 50 บริษัทลูกดังกล่าว จะต้องถูกนำมาทำงบการเงินรวมด้วย สำหรับสหรัฐอเมริกา เห็นว่าควรนำบริษัทลูกทุกบริษัทที่เข้าข่ายดังกล่าวมาจัดงบการเงินรวมเพราะความยึดถือในหลักการว่ารายงานทางการเงินควรเปิดเผยสินทรัพย์และหนี้สินทั้งหมดที่อยู่ในความควบคุมของบริษัท ในขณะที่ในสหราชอาณาจักรเองมีความเห็นว่าจะไม่ควรนำบริษัทลูก ที่มีลักษณะการดำเนินธุรกิจที่แตกต่างกันมากมาจัดทำงบการเงินรวมด้วย เพราะจะทำให้ผู้ใช้งบการเงินเข้าใจผิด แม้จะมีอัตราส่วนการถือหุ้นอยู่ในระหว่างอัตราร้อยละ 20 - 50 ก็ตาม สำหรับมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ ก็มีข้อกำหนดว่ากรณีที่มีข้อจำกัดเข้มงวดเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายทุนจากบริษัทลูกไปยังบริษัทแม่เป็นเวลานาน บริษัทแม่ไม่ต้องนำบริษัทลูกดังกล่าวมาจัดทำงบการเงินรวมด้วยไม่ว่าจะถือหุ้นในบริษัทลูกในอัตราร้อยละเท่าใดก็ตาม นอกจากนี้ยังมีความแตกต่างกันในเรื่องของข้อมูลที่กำหนดให้เปิดเผยและรูปแบบการนำเสนอรายงานทางการเงินซึ่งมีผลกระทบต่อ การตัดสินใจของผู้ลงทุนด้วย

คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ของสหรัฐอเมริกาเป็นองค์กรกำกับดูแลเพียงแห่งเดียวในโลกที่กำหนดให้ต้องมีการเปิดเผยถึงการกระหายยอดเพื่อแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างการปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีที่บริษัทที่นำเสนองบการเงินถือปฏิบัติอยู่ (GAAP followed) กับมาตรฐานการบัญชีที่บังคับใช้ในท้องถิ่นที่มีการนำงบการเงินดังกล่าวไปใช้ (Local GAAP) ดังนั้นข้อกำหนดดังกล่าว จึงเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงความสำคัญของการทราบถึงความแตกต่างของหลักการบัญชีที่สำคัญขององค์กรต่างๆ ที่ผู้ลงทุนจะต้องเข้าไปเกี่ยวข้อง สิ่งสำคัญที่ผู้ลงทุนจะต้องตระหนักก็คือ การวิเคราะห์งบการเงินระหว่างประเทศจะไม่ให้ประโยชน์เท่าที่ควร หากผู้วิเคราะห์ไม่มีความเข้าใจถึงความแตกต่างในหลักการสำคัญที่ใช้จัดทำรายงานทางการเงินดังกล่าวขึ้นมา

การศึกษาเปรียบเทียบมาตรฐานการบัญชีที่กำหนดขึ้นโดยองค์กรที่มีความสำคัญทั้งสามดังกล่าวข้างต้นซึ่งมีผลกระทบโดยตรงต่อสภาพแวดล้อมในการดำเนินธุรกิจในประเทศไทย เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมความสามารถในการวิเคราะห์รายงานทางการเงินเพื่อการ

ตัดสินใจทางการบริหารให้องค์กรสามารถดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมายหลักได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันเป็นสิ่งสำคัญมากต่อความอยู่รอดขององค์กรในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

เพื่อศึกษาเปรียบเทียบหลักการบัญชีเกี่ยวกับเงินลงทุนและการจัดทำงบการเงินรวมตามมาตรฐานการบัญชีไทยกับมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศและมาตรฐานการบัญชีของสหรัฐอเมริกา

ขอบเขตและวิธีการศึกษา

ขอบเขตการศึกษา

ศึกษาเปรียบเทียบมาตรฐานการบัญชีเรื่องเงินลงทุนและการจัดทำงบการเงินรวมจากงบการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (*Stock Exchange of Thailand: SET*), ตลาดหลักทรัพย์อเมริกา (*American Stock Exchange: AMEX*), ตลาดหลักทรัพย์สิงคโปร์ (*Singapore Exchange Securities Trading Limited: SGX*) แห่งละ 1 ฉบับ รวมทั้งสิ้น 3 ฉบับ

วิธีการศึกษา การเก็บข้อมูล

1. แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ สุ่มตัวอย่างงบการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, ตลาดหลักทรัพย์อเมริกา, ตลาดหลักทรัพย์สิงคโปร์ แห่งละ 1 ฉบับ รวมทั้งสิ้น 3 ฉบับ
2. แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ มาตรฐานการบัญชีของทั้งสามองค์กรเฉพาะหัวข้อที่เกี่ยวข้องตามที่ระบุไว้ในเอกสารอ้างอิง เพื่อเสนอผลสรุปการเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างของมาตรฐานการบัญชีทั้งสามกลุ่ม โดยจำแนกเป็นประเด็นต่างๆ ออกจากกันอย่างชัดเจน

ทฤษฎีที่ใช้

1. มาตรฐานการบัญชีของไทย

1.1 TAS No.40

การบัญชีสำหรับเงินลงทุนในตราสารหนี้และตราสารทุน

1.2 TAS No.44

งบการเงินรวมและการบัญชีสำหรับเงินลง

ทุนในบริษัทย่อย

1.3 TAS No.45

การบัญชีสำหรับเงินลงทุนในบริษัทร่วม

2. มาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ (International Accounting Standards)

2.1 IAS No.25	Accounting for Investments
2.2 IAS No.27	Consolidated Financial Statements and Accounting for Investments in Subsidiaries
2.3 IAS No.28	Accounting for Investments in Associates
2.4 IAS No.32	Financial Instruments: Disclosure and Presentation
2.5 IAS No.39	Financial Instruments: Recognition and Measurement
2.6 SIC Interpretation No.3	Elimination of Unrealised Profits and Losses on Transactions with Associates (IAS 28)

3. มาตรฐานการบัญชีของสหรัฐอเมริกา (Statement of Financial Accounting Standards)

3.1 SFAS No.94	Consolidation of All Majority-Owned Subsidiaries (an amendment of ARB No.51, with related amendments of APB Opinion No.18 and ARB No.43, Chapter 12
3.2 SFAS No.115	Accounting for Certain Investments in Debt and Equity Securities

นิยามศัพท์

1. **เงินลงทุน (Investment)** หมายถึง หลักทรัพย์หรือสินทรัพย์ที่ซื้อโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหาประโยชน์จากการลงทุนนั้นในรูปของรายได้ เช่น ดอกเบี้ย ค่าสิทธิ เงินปันผล หรือค่าเช่า หรือกำไรส่วนทุนหรือประโยชน์อื่นที่เกิดจากความสัมพันธ์ทางการค้า และไม่มีเจตจำนงที่จะขายเมื่อต้องการเงินสด ยกเว้นรายการต่อไปนี้ไม่ถือเป็นเงินลงทุน

- สินค้าคงเหลือ
- สินทรัพย์ถาวร

2. **งบการเงินรวม (Consolidated Financial Statement)** หมายถึง งบแสดงฐานะการเงินหรือผลการดำเนินงานรวมของกิจการที่เป็นเครือเดียวกันตั้งแต่สองกิจการขึ้นไปโดยถือเสมือนหนึ่งว่ากิจการต่างๆ ดังกล่าวเป็นหน่วยงานเดียวกัน
3. **หลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป (Generally Accepted Accounting Principles: GAAP)** หมายถึง แนวทางที่ได้รับการรับรองและยอมรับเป็นส่วนใหญ่จากผู้มีอำนาจหน้าที่ในวิชาชีพทางการบัญชี เพื่อให้นักบัญชีใช้อยึดถือเป็นหลักปฏิบัติในการรวบรวม จัดบันทึก จำแนก สรุปผลและจัดทำงบการเงินอย่างมีหลักเกณฑ์ มีมาตรฐาน โดยกระทำขึ้นอย่างสม่ำเสมอ และสามารถเข้าใจได้ง่าย คำว่า "หลักการบัญชี" ในปัจจุบันได้มีการใช้คำว่า "มาตรฐานการบัญชี" กันมากขึ้น หลักการบัญชีที่รับรองทั่วไปเป็นคำศัพท์พิเศษในการบัญชี การเงิน โดยครอบคลุมถึงประเพณีนิยม กฎเกณฑ์ และวิธีการต่างๆ ซึ่งอธิบายให้ทราบถึงวิธีการปฏิบัติทางการบัญชีที่รับรองกัน ณ เวลาหนึ่ง เวลาใดโดยเฉพาะ
4. **มาตรฐานการบัญชีไทย (Thai Accounting Standard: TAS)** หมายถึง มาตรฐานการบัญชีที่กำหนดโดยสมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย
5. **มาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ (International Accounting Standard: IAS)** หมายถึง มาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศซึ่งกำหนดโดยคณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ (International Accounting Standard Committee: IASC)
6. **มาตรฐานการบัญชีของสหรัฐอเมริกา (Statement of Financial Accounting Standard: SFAS)** หมายถึง มาตรฐานการบัญชีซึ่งกำหนดโดย **Financial Accounting Standard Board: FASB**
7. **สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งสหรัฐอเมริกา (American Institute of Certified Public Accountants : AICPA)**
8. **แนวปฏิบัติทางการบัญชีที่เผยแพร่โดยคณะกรรมการหลักการบัญชีของสมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งสหรัฐอเมริกา AICPA Accounting Principles Board Opinion: APB**
9. **แนวปฏิบัติทางการบัญชีที่เผยแพร่โดยสมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งสหรัฐอเมริกา AICPA Accounting Research Bulletin: ARB**

10. การตีความมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ [Standing Interpretations Committee(SIC) – Interpretations of International Accounting Standards : SIC Interpretation]

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

ทำให้ทราบถึงความเหมือนและความแตกต่างของหลักการบัญชีเกี่ยวกับเงินลงทุนและการจัดทำงบการเงินรวมจากการศึกษาเปรียบเทียบมาตรฐานการบัญชีไทยกับมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ และมาตรฐานการบัญชีของสหรัฐอเมริกา